

De Waldenzen en Israël (1)

Al in de zeventiende eeuw werden de Waldenzen 'Het Israël van de Alpen' genoemd. De benaming was niet bedoeld om hun afstamming aan te duiden. Kennelijk zag men in de Waldenzen opvallende overeenkomsten met Israël, misschien speciaal met de Joden (Juda). Is er grond voor een dergelijke karakterisering van de Waldenzen? We willen een aantal opvallende overeenkomsten tussen de Joden en de Waldenzen nagaan.

1. Zorgvuldige bewaring van de geestelijke erfenis

Aan het slot van Romeinen 2 doet Paulus een paar uitspraken over de Joden, die gemakkelijk in het nadeel van de Joden konden worden uitgelegd. Paulus had toen al door, dat er in de toekomst iets mis zou gaan in relatie met Juda. Daarom laat hij er onmiddellijk op volgen:

'Welk is dan het voordeel van de Jood? Of welke is het nut van de besnijdenis? Veel, in alle manier. Want dit is wel het eerste, dat hun de woorden Gods zijn toebetrouwd' (Rom. 3:1,2)

Paulus spreekt als het om de voordelen van de Joden gaat in het meervoud. Hij noemt er overigens maar één: 'aan hen zijn de Woorden van God toebetrouwd'.

Overgeleverde Heilige Schriften

Er is geen volk dat de Woorden van God zó nauwkeurig heeft overgeleverd, als het Joodse volk. Hoe hebben zij er voor gewaakt dat de Hebreeuwse Schriften van Mozes en de profeten zorgvuldig bewaard bleven! Dat bleek nog eens extra door de ontdekking in 1947 van de Dode Zeerollen in de grotten van Qumran. Daar zat een rol van Jesaja bij die negen eeuwen ouder was dan de rol van Jesaja die men tot dat moment bezat. En wat bleek? Beide Hebreeuwse teksten verschilden nauwelijks!

De Hebreeuwse taal

Door de nauwkeurige overlevering van de Hebreeuwse Heilige Schriften, werd tegelijk de Hebreeuwse taal bewaard. Aanvankelijk werden alleen de medeklinkers (de tweeëntwintig letters van het Hebreeuwse alfabet) opgeschreven. Klinkertekens en accenttekens ontbraken. Hoe dankbaar mogen wij zijn, dat de Mazoreten aangevoeld hebben, dat het noodzakelijk was, ook de uitspraak vast te leggen. Zij hebben klinkertekens en accenttekens aan de Hebreeuwse tekst toegevoegd. Daardoor werd ook de uitspraak van de Heilige Schriften zoals die vanouds in de synagogen klonk, behouden.

Bewaring van de sabbat en de 'feestijden des HEEREN'

Uit de bewaring van de Schriften vloeien alle andere, bewaarde zegeningen, voort. De sabbat bijvoorbeeld. Die is door God aan Israël gegeven als teken van Zijn verbond met dit volk. Alleen al aan de sabbat konden de volken aflezen dat Israël apart gezet was. Hij diende als onderscheidingsteken. Israël was uitverkoren. Met een uitgesproken doel en roeping: tot zegen te zijn van alle volken. Om die zegen te kunnen uitdelen, dient die zegen niet over de balk geworpen te worden, maar zorgvuldig bewaard. Israël zou het verschil maken. De andere volken hadden de sabbat –die dateerde vanaf de schepping!- allang verloren. Juda had deze zegen bewaard.

We schrijven opzettelijk: Juda. Want dat andere, overgrote deel van Israël had met de sabbat allang gebroken, zoals met de andere ‘gezette hoogtijden des HEEREN’. Had de eerste koning van het Tien Stammenrijk Israël, Jerobeam, niet eigenmachtig in Gods kalender zitten knoeien? Hij had brutaalweg het Loofhuttenfeest (en daarmee de andere feesten) een maand verplaatst. Om zo te voorkomen dat broer Israël bij de viering van de feesten in Jeruzalem weer naar hereniging met broer Juda zou verlangen. Je moet maar durven! (1 Kon. 12:25-33)

Verwachting van het koninkrijk van de Messias levend gehouden

Dat hoefde natuurlijk niet zo te blijven. Aanvankelijk trad er herstel op bij Israël. De ‘jongste zoon’, het verheidenste Israël, kwam na de uitstorting van de Geest, ‘thuis’. Maar al gauw vervreemdden beide broers opnieuw van elkaar. In plaats van verdriet te hebben over de (gedeeltelijke) verharding van de Joden, begon broer Israël (die achter ‘de Griek’ schuil gaat) de erfenis voor zichzelf alleen op te eisen. Waar Paulus in de brief aan de gemeente in Rome al voor waarschuwde, gebeurde. De (eens verwilderde) takken begonnen een hoge borst op te zetten tegen de wortel. Israël verloor het contact met broer Juda. In het kielzog van Rome liet hij zich meeslepen. Rome had zijn eigen koninkrijk, zijn eigen (heidense) feesten, zijn eigen rustdag. Israël verloor zijn erfenis, maar de Jood hield –ondanks zijn gedeeltelijke verharding- de verwachting van het koninkrijk levend.

Pas in de zestiende eeuw kwam er door de Reformatie verandering. Het Woord van God, ook in zijn Hebreeuwse oorsprong, werd herontdekt en hergewaardeerd. Zo kwam Israël dat in de kustlanden was verzeild geraakt – nog altijd blind voor eigen afkomst!-, weer tot leven. Door het Woord dat broer Juda voor hen had bewaard! Eeuwenlang hebben de Puriteinen in Schotland en Engeland, en later ook in Nederland, oog en hart gehad voor Israëls herstel. En daarbij dachten zij zeker ook aan broer Juda. En soms zelfs aan de sabbat, al zette dat nog niet door....

De Waldenzen

Intussen leefde er in de Italiaanse Alpen, tussen hoge bergen, eeuwenlang veilig opgesloten, een volk dat in veel opzichten als twee druppels water op Israël leek. Vooral op broer Juda. Het ging maar om enkele tienduizenden mensen. Zij worden doorgaans ‘Waldenzen’ genoemd. Hoewel zij vele namen hadden. Doorgaans leidt men ‘de Waldenzen’ af van Petrus van Waldo, aan het eind van de 12 eeuw. Het omgekeerde benadert de waarheid meer. Niet de Waldenzen zijn genoemd naar Petrus van Waldo, maar hij naar hen. Naar ‘Het volk van de valleien’. Want dat betekent die naam naar alle waarschijnlijkheid. Vaudois, valleien. Wel

kunnen we zeggen, dat Petrus van Waldo, de voormalige rijke koopman uit Lyon, een enorme impuls gaf aan de zendingsdrang van de Waldenzen. Hun invloed was in de 12e eeuw in heel Europa heel groot. Het zou in later eeuwen vaker voorkomen dat invloeden van buitenaf het vuur voor het Evangelie bij de Waldenzen deed oplaaien.....

De Waldenzen als bewaarders van de erfenis

Net als de Joden hebben zij een grote, rijke, geestelijke erfenis achtergelaten. In de oude taal van de valleien bewaarden zij in handschriften trouw en zorgvuldig hun geestelijke erfenis. Die was op perkamenten, meest van heel klein formaat, geschreven. Klein genoeg om veilig meegenomen te worden zonder al te snel door de vijand ontdekt te worden. De valleibewoners bewoonden smalle valleien tussen hoge, ontoegankelijke bergen. Het gebied wordt genoemd: de valleien van Piëmont.

De erfenis veilig gesteld

Na een hernieuwde periode van afgrijselijke vervolgingen en beestachtige martelingen –in het jaar 1658- heeft de legeraanvoerder- en Waldenzenpredikant Jean Léger heel wat van de geestelijke nalatenschap van de Waldenzen weten veilig te stellen. Hij beseftte dat de vijand – de Roomse kerk- het niet alleen op de levens van de Waldenzen gemunt had, maar evenzeer op hun geestelijke erfenis. Want deze zeer oude geschriften legden getuigenis ervan af, dat Rome afgeweken was van de oorspronkelijke gemeente van de apostelen. Die leefde niet in Rome voort maar in deze eenvoudige valleibewoners. In hun geschriften getuigden zij – in het vuur van de vervolgingen- van hun onwankelbare, vasthoudende geloof in het Woord van God als enig fundament van hun zaligheid en norm van hun levenswandel. Jean Léger stelde een schatrijke erfenis aan oude handschriften ter hand aan Samuël Morland, die als diplomaat van Engeland in Turijn werkzaam was. Hij nam deze kostbare erfenis mee en deed hen veilig onderkomen in de bibliotheek in Cambridge.

Rome's haat tegen de Waldenzen

Waarom was Rome er zo op gebrand, deze geestelijke erfenis van de Waldenzen te vernietigen? En waarom heeft Rome er alles aan gedaan om de hoge ouderdom van de Waldenzen te ontkennen? In heel hun getuigenis, in leer, leven en geschriften, draaide het bij de Waldenzen om de eer van God en Zijn Woord. *In Rome ging en gaat het alleen om de verering van de mens, en wordt God stelselmatig en chronisch van Zijn glorie beroofd!* Het feit dat Rome ook veel van hun geschriften heeft vernietigd spreekt boekdelen. Daarin ligt een overeenkomst met de Joodse geschriften.

De Waldenzen vertalen Bijbel in Frans

Het is niet voor niets dat de Waldenzen bij hun samengaan met de Reformatie in Europa in Angrogna (1532) toezegden voor de vertaling van de Bijbel vanuit de grondtalen in het Frans te zorgen. Zij waren al eeuwen vertrouwd met de Bijbel in de gewone taal van het volk! En daarmee de Reformatie eeuwen vooruit. Dit werd maar al te hartelijk erkend. Olivetanus heeft deze taak op zich genomen en na enkele jaren voltooid.

Geen tradities in strijd met de Schriften!

Als er één ding was, waarin dit 'Israël van de Alpen' uitsteeg boven de Joodse Schriftgeleerden is het wel dit. Het Jodendom kende, naast de trouwe overlevering van de Heilige Schriften, ook veel gezag toe aan hun mondelinge leer en rabbijnse traditie. De Waldenzen daarentegen verwierpen elke lering, rite of overlevering die niet strookte met Gods Woord. Waren de Hebreeuwse Heilige Schriften bij de Joden in goede, betrouwbare handen, het leven en getuigenis van de Waldenzen legden een uitermate diep ontzag voor God en Zijn heilig Woord aan de dag.

Waldenzen, de schakel tussen apostolische tijd en Reformatie

Er is veel voor te zeggen wat de Waldenzenpredikant Antoine Monastier in zijn lijvige Historie van de Evangelische kerken van de Waldenzen zegt. De bewering van Jean Léger als zou Paulus op zijn doorreis naar Spanje (Rom. 15:24,28) het Evangelie in de valleien van Piemonte gepredikt hebben, hoeft niet aangenomen te worden. Maar dat de gelovigen van de eerste eeuwen voor de vervolgingen zijn gevlucht naar veiliger, onherbergzame oorden, is heel goed mogelijk. En dat zo de Waldenzen de schakel vormen tussen de vroeg-apostolische gemeenten en de gemeenten van de Reformatie valt niet zomaar te weerleggen. Dit als legende af te doen, zonder de bewijzen die worden aangedragen serieus te nemen, is weinig steekhoudend.

2. Het onderwijs van de Bijbel aan de jeugd

Net als de Joden hebben de Waldenzen niet alleen gewaakt over hun geestelijk erfgoed. Zij hebben er ook alles aan gedaan, de jeugd te doordrenken in het Woord van God en hen tot volgelingen, discipelen van de Heere Jezus te maken. De geschiedenis van de Waldenzen vormt een hoogtepunt in de duistere Middeleeuwen. Zij waren de zendelingen van toen!

School van de 'Barben' (leraars)

Hoog in de bergen, boven Angrogna en Serre, ligt Pra del Torre. Hier bevinden zich overblijfselen van 'de school van de Barben'. De Barben waren de leraars in het Woord onder de Waldenzen. Uit veiligheidsredenen leidden zij hun leerlingen op een bijna onbereikbare plek op. In de wintermaanden werden de leerlingen opgeleid. Zusters zorgden voor het levensonderhoud.

Koopman en Evangelist

Het was de bedoeling dat de aanstaande zendelingen met een oudere Barbe, twee aan twee door Europa trokken. Als koopman, die onder hun koopwaar ook het Evangelie meenamen. Een nieuweling ging altijd samen op pad met een oudere Barbe, en onder diens leiding. De opleiding van de Barbenschool loog er niet om. Hele Bijbelboeken moesten uit het hoofd geleerd worden. De vier Evangeliën, Handelingen, de brieven van de apostelen, het boek der Psalmen, Spreuken, Job en de Profeten. In een van de drie bibliotheken waar de geestelijke nalatenschap van de Waldenzen is ondergebracht bevindt zich een groot aantal

overgeschreven Bijbelboeken, in hun eigen taal. Het doel was tweeledig. Allereerst was het kennen van Gods Woord de hoofdzaak. Het was de voornaamste bagage voor een zending, en voor elke gelovige. Daarnaast was het van het hoogste belang dat –gezien het gevaar van vernietiging van hun handschriften door Rome- zij hele Bijbelgedeelten uit het hoofd kenden. Zo bleef de erfenis bewaard. Op schrift, maar ook in het hoofd...en in het hart!

Hoogeveen, zomer 2019

Jan den Admirant, sinds juni 1979 dienaar van het Woord van God.